

Asia: VN/33943/2025

Hallituksen esityksen luonnos laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena)

Lausunnonantajan lausunto

Yleinen näkemyksenne esityksestä sekä tiivistelmä lausuntonne pääkohdista

Teknolohiateollisuus ry kannattaa esityksen päälinjaa. Maksullinen tutkintoväylä lisää jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia korkeakouluissa, laajentaa korkeakoulujen rahoituspohjaa, ja toteuttaa periaatetta, jonka mukaan jatkuvassa oppimisessa koulutuksen kustannusvastuu jakautuisi yksilön, työnantajan ja valtion välillä lähtökohtaisesti sen mukaan, kenen tarpeisiin koulutuksella vastataan.

Koska avoimena korkeakouluopetuksena suoritettavat tutkinnot tähtäävät moninkertaisen maksuttoman korkeakouluttautumisen vähentämiseen ja sitä kautta maksuttoman koulutuksen kohdentamiseen paremmin ensimmäistä tutkintoa suorittaville, olisi avoimen tutkintojen suorittaminen perusteltua kuitenkin rajata henkilöille, joilla on jo aiempi korkeakoulututkinto tai muuten merkittävä määrä suoritettuja korkeakouluopintoja. On tärkeää, että avoimen tutkinnot toteutetaan tavalla, jossa ne aidosti lisäävät koulutustarjontaa sen sijaan, että ensimmäisten tutkintojen suorittamista ohjautuisi tavanomaisen korkeakoulutuksen sijaan maksullisiin opintoihin.

Näkemyksenne esityksen tavoitteista

Esityksen tavoitteet ovat kannatettavia. Teknolohiateollisuus tarvitsee seuraavan kymmenen vuoden aikana 140 000 uutta työntekijää, joista 74 prosentilla tulisi olla korkeakoulutasoista osaamista. Tavoite nostaa korkeakoulutusaste 70 prosenttiin vuoteen 2040 mennessä edellyttää sekä maksuttomien aloituspaikkojen merkittävää lisäystä, perusrahoituksen vahvistamista että yksityisen rahoituksen kanavien avaamista. Esitys tukee viimeksi mainittua, mutta ei korvaa kahta ensimmäistä.

Esityksen perusteluissa kohderyhmäksi on hyvin perustein määritelty työssäkäyvät ja jo korkeakoulututkinnon suorittaneet, jotta maksuttomia opiskelupaikkoja vapautuu ensimmäistä tutkintoaan suorittaville. Säädöstasolla esitys kuitenkin jättäisi väylän auki myös ensimmäistä

tutkintoaan suorittaville. Esitämme, että lakiehdotuksiin lisätään säännös, jonka mukaan maksullisena avoimena korkeakouluopetuksena tutkintoa voi suorittaa vain henkilö, joka on aiemmin suorittanut korkeakoulututkinnon tai merkittävän määrän korkeakouluopintoja. Rajaus olisi perusteltu seuraavista syistä:

Esitystekstin mukaan muutoksen tavoitteet keskittyvät päällekkäisen maksuttoman koulutuksen vähentämiseen. Viime vuosina korkeakouluihin valituista noin joka neljäs on ollut muu kuin ensikertainen hakija ja noin 8-10 prosenttia suoritetuista tutkinnoista ei ole ollut koulutustasoa nostavia. Heidän ohjautumisensa maksulliselle väylälle vapauttaa paikkoja ensikertalaisille. Sen sijaan maksullisten tutkintojen salliminen ensikertaisille ei ole tämän tavoitteen kannalta tarpeellista ja on omiaan turhaan herättämään kysymyksiä esityksen vaikutuksista maksuttoman korkeakoulutuksen tulevaisuuteen.

Yhdenvertaisuusongelman lieventyminen. Esityksen perustuslakiarviossa tunnistettu varallisuuteen perustuva eriarvoisuusvaikutus vähenee, kun kyse ei ole pääsystä korkeakoulutukseen yleensä, vaan myöhempien tutkintojen suorittamisesta.

Opiskeluvalmiuksien varmistaminen. Tutkinnon suorittaminen avoimena korkeakouluopetuksena on luonteeltaan itsenäisempää kuin maksuttomassa tutkintokoulutuksessa, eikä siihen sovelleta yhtä kattavaa opiskelijavalintaa, jolla opiskeluvalmiuksia voitaisiin etukäteen arvioida. Aiempi suoritettu korkeakoulututkinto on luonteva osoitus kyvystä itsenäiseen korkeakoulutasoiseen opiskeluun ja vähentää keskeyttämisriskiä.

Heikentämiskiellon valvonnan yksinkertaistuminen. Siirtymät maksulliselta väylältä maksuttomaan vähenevät olennaisesti, kun se ei voi toimia ensikertaisten reittinä maksuttomaan koulutukseen. Avoimen väyläopinnot ovat olemassa tätä tarkoitusta varten.

Näkemyksenne avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävän tutkintokoulutuksen järjestämistä koskevista ehdotuksista (1. lakiehdotuksen 7 § ja 8 c § sekä 2. lakiehdotuksen 10 § ja 12 c §). Onko ehdotetussa sääntelyssä muutos- tai täsmennystarpeita?

Yhdymme ehdotukseen opiskelijavalintaa, opiskeluoikeuden kestoa ja yhden opiskeluoikeuden sääntöä koskevien säännösten soveltamatta jättämisestä.

Heikentämiskiello on perusteltu, mutta sen tulkinta on selkeytettävä niin, että toiminta ei jää korkeakouluille taloudellisesti riskialttiiksi. Ehdottamamme rajaus toisiin ja myöhempiin tutkintoihin vähentäisi siirtymäpainetta merkittävästi ja yksinkertaistaisi valvontaa.

Täyskatteellisuusperiaate on perusteltu, mutta esityksen tunnistama epäsuhta suhteessa avoimen opetuksen yleisiin hintoihin tulee ratkaista hinnoittelukäytännöissä.

Näkemyksenne opiskelupaikkojen varaamiseen (ensikertalaiskiintiö) liittyvästä ehdotuksesta (1. lakiehdotuksen 36 b § sekä 2. lakiehdotuksen 28 b §)

Säännös on lähtökohtaisesti perusteltu. Mikäli väylä rajataan ehdottamallamme tavalla vain toisia tai myöhempiä tutkintoja suorittaviin, säännöksen käytännön merkitys vähenee.

Näkemyksenne opintotukilakia koskevasta ehdotuksesta (3. lakiehdotus)

-

Näkemyksenne korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia koskevasta ehdotuksesta (4. lakiehdotus)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioista vaikutusarviolajeittain. Mitkä ovat omat arvionne esityksen vaikutuksista? Puuttuuko esityksen vaikutusarvioista jotakin? Korkeakouluja pyydetään arvioimaan, miten ja missä laajuudessa esitysluonnoksen mukainen mahdollisuus suorittaa tutkinto avoimessa korkeakouluopetuksessa voitaisiin ottaa käyttöön sekä millä aikataululla. Lisäksi korkeakouluja pyydetään arvioimaan, millaisia vaikutuksia tämän käyttöönoton toteutumisella olisi korkeakoulujen muuhun avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaan.

Vaikutusarvio on kokonaisuudessaan asiallinen ja ennakoi realistisesti, että opiskelijamäärät jäänevät alkuvaiheessa vähäisiksi. Tätä ei kuitenkaan tule tulkita perusteeksi jättää uudistusta tekemättä.

Vaikutusarviosta puuttuu yritys- ja työnantajanäkökulmaa, vaikka työnantajien rooli potentiaalisena koulutuksen rahoittajina nostetaan esityksessä toistuvasti esiin. Työnantajien kannalta uudistuksen merkitys lienee alkuvaiheessa suurin ylempien korkeakoulututkintojen ja yamk-tutkintojen osalta, koska ne voivat palvella myös osaamisen päivittämistä työuran aikana.

Näkemyksenne esityksen voimaantuloaikataulusta (esitysluonnoksen mukaan ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2028)

Koska kyse on korkeakouluille uutta mahdollistavasta, mutta ei uuteen pakottavasta lainsäädännöstä, voisi voimaantulo tapahtua jo esitettyä aiemmin.

Muut huomiot ja näkökohdat

Päällekkäisten tutkintojen suorittamisen ohjaantuminen maksullisiin avoimen tutkintoihin tulee osaltaan lisäämään ensikertaisille kohdistuvia aloituspaikkoja. Tämä ei kuitenkaan tule poistamaan tarvetta maksuttoman koulutuksen aloituspaikkalisäyksille, jotta koulutustason noston tavoitteet saavutetaan.

Korkeakoulujen perusrahoituksen tasoa ei tule alentaa maksullisesta koulutuksesta laskennallisesti odotettavien tuottojen perusteella. Päinvastoin: vaikka aloituspaikkalisäysten kokonaistarve pienenee, on edelleen tarve myös merkittäville lisäpanostuksille tulevina vuosina. Korkeakoulujen rahoitusta on tarkasteltava julkisten ja yksityisten läheiden summana, jonka tulee taata laadukas koulutus kasvavalle opiskelijajoukolle.

Apajalahti Touko
Teknologiateollisuus ry